

• Uvod • Simptomi • Dijagnoza • Liječenje

Uvod

Akromegalija je prekomjerni rast uzrokovan prekomjernim lučenjem hormona rasta.

Prekomjerno lučenje hormona rasta koje je uvijek uzrokovano benignim tumorom hipofize (adenomom) dovodi do promjene u mnogim tkivima i organima, npr. mnogi se unutarnji organi povećavaju uključujući srce, jetru, bubrege, slezenu, štitnjaču, paratireoideu i gušteraču. Neki rijetki tumori gušterače i pluća također mogu potaknuti prekomjerno stvaranje tvari nalik na hormon rasta sa sličnim posljedicama.

Simptomi akromegalije

U većini slučajeva prekomjerno lučenje hormona rasta započinje u dobi između 30-50 godina, dugo nakon što se zatvore završne pločice kostiju. Zbog toga se kosti više izobličie nego što se produže. Izraz lica osobe postane grub, a šake i stopala oteknu. Potrebni su veći prsteni, rukavice, cipele i šeširi. Kako promjene nastaju polako, obično ih se godinama ne prepozna. Kako koža zadebljava i često potamnjuje, povećava se gruba dlakavost tijela. Žlijezde lojnice i znojnice u koži se povećaju dovodeći do prekomjernog isparivanja znoja i često neugodnog tjelesnog mirisa.

Prekomjerni rast čeljusne kosti (mandibule) može dovesti do izbočenja čeljusti (prognacije). Hrskavice u grlu mogu zadebljati čineći glas dubokim i promuklim. Jezik se može povećati i postati izbrazdan. Rebra mogu odebljati pa prsni koš poprima oblik bačve.

Česta je bol u zglobovima, nakon mnogo godina može se pojaviti onesposobljujući degenerativni artritis. Srce je obično povećano a njegova funkcija može biti tako jako oštećena da dođe do zatajenja srca. Katkada osoba osjeća uznemiravajuće osjete i slabost u rukama i nogama, jer tkiva koja se povećavaju pritišću nerve. Nervi koji nose poruke iz očiju u mozak mogu također biti pritisnuti, što dovodi do gubitka vida, naročito vanjskih vidnih polja. Tumor hipofize može uzrokovati i teške glavobolje.

Gotovo sve žene sa akromegalijom imaju nepravilne menstrualne cikluse. Neke žene stvaraju mlijeko čak iako ne doje (galaktoreja) zbog ili previše hormona rasta ili zbog odnosnog povećanja prolaktina. Oko trećine muškaraca koji imaju akromegaliju postanu impotentni.

U vrlo rijetkim slučajevima prekomjerno lučenje hormona rasta počinje u djetinjstvu, prije nego se zatvore završne pločice dugih kostiju. Kako kosti nastavljaju rasti sve dok im se završne pločice ne zatvore, situacija dovodi do pretjeranog rasta kosti i nenormalne visine (hipofizni gigantizam). Premda djeca imaju ubrzani rast, njihove kosti nisu izobličene. Međutim, meka tkiva oko kosti su natečena i neki se nervi mogu povećati. Pubertet može biti zakašnjeli a spolni organi se u potpunosti ne razvijaju.

Dijagnoza akromegalije

Kako se promjene, izazvane visokim nivoima hormona rasta, događaju polako, akromegalija se često ne dijagnosticira sve do mnogo godina nakon što se pojave prvi simptomi. Doktoru mogu pomoći u postavljanju dijagnoze serijske fotografije (one snimane tokom mnogo godina). Rtg lubanje može pokazati zadebljanje kostiju, povećanje nosnih sinusa i povećanje ili izjedanje turskoga sedla, koštane građe koja okružuje hipofizu. Rtg šaka pokazuju zadebljanja kosti ispod noktiju i otekuće tkiva oko kostiju. Mnogi ljudi sa akromegalijom razviju visoke nivoe krvnog šećera.

Simptomi upućuju na dijagnozu akromegalije, a visok nivo hormona rasta ili činioca I rasta nalik na inzulin (IGF-I) u uzorku krvi je potvrđuje. Ako je rezultat krvne pretrage granični, osobi se daje velika količina šećera da se vidi pada li nivo hormona rasta, kao što bi moralo biti u osobe koja nema akromegaliju. I nivo krvnog šećera i nivo hormona rasta ostaju visoki u osoba s akromegalijom.

Liječenje akromegalije

U cilju zaustavljanja ili smanjenja prekomjernog stvaranja hormona rasta, tumor se uklanja hirurškim zahvatom ili radioterapijom (zračenjem). Radioterapija uključuje primjenu supervoltažnog zračenja koje je znatno manje traumatično nego hirurški zahvat i općenito ne utječe na stvaranje drugih hormona hipofize. Međutim, takvim liječenjem nivo hormona rasta se ne mora vratiti na normalu nekoliko godina. U nastojanju da ubrzaju rezultate doktori pokušavaju druge oblike zračenja.

Smanjivanje nivoa hormona rasta nije lako, čak i uz hirurški zahvat i zračenje. Injekcije lijeka oktreatida mogu pomoći u zaustavljanju stvaranja hormona rasta. Može pomoći i drugi lijek, bromokriptin.